
Senedd Cymru | Welsh Parliament

Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol | Equality and Social Justice Committee

Ymateb gan: Future Generations Commissioner for Wales | Evidence from: Future Generations Commissioner for Wales

27 Mai 2025

Annwyl Jenny,

Parthed: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015: craffu ôl-ddeddfwriaethol

Diolch am y cyfle i gyfrannu at ymchwiliad ôl-ddeddfwriaethol y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Rwy'n croesawu dull rhagweithiol y Pwyllgor wrth i ni nodi degfed pen-blwydd y ddeddfwriaeth nodedig hon.

Fel y gwyddoch, cyhoeddais [Adroddiad statudol Cenedlaethau'r Dyfodol 2025](#) yn ddiweddar, asesiad cynhwysfawr o gynnydd Cymru o ran cyflawni'r saith nod llesiant. Mae'r adroddiad yn cynnig dadansoddiad manwl, astudiaethau achos, a 50 o argymhellion gyda'r nod o wella'r gweithrediad ar draws Llywodraeth Cymru a chyrff cyhoeddus. Rwy'n annog y Pwyllgor i ystyried y canfyddiadau a'r cynigion hyn fel rhan o'i ymchwiliad.

Yn arbennig, mae'r adroddiad yn cynnwys argymhelliad y dylai Llywodraeth Cymru gynnal adolygiad ôl-ddeddfwriaethol ffurfiol o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol — cam gweithredu a gynigiwyd hefyd gan yr Archwilydd Cyffredinol yn ei adroddiad [Dim Amser i'w Golli](#).

Mae'r ymchwiliad hwn yn cynnig cyfle amserol a phwysig i asesu sut y gallwn gryfhau gweithrediad Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i wella canlyniadau i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Wrth wneud hynny, rwy'n annog llunwyr polisi i gynnal yr ysbryd o gynnwys y cyhoedd a sefydlwyd yn y sgwrs genedlaethol yn 2014, Y Gymru a Garem, ac i ymgysylltu â phobl ledled Cymru wrth lunio pennod nesaf y ddeddfwriaeth hon.

Hoffwn dynnu sylw at y negeseuon allweddol canlynol o'm cyflwyniad:

1. **Mae'r Ddeddf yn gwneud gwahaniaeth** – Mae tystiolaeth yn dangos ei bod yn dylanwadu ar benderfyniadau allweddol ac yn ymgorffori datblygu cynaliadwy ar draws cyrff cyhoeddus. Mae adroddiad blynyddol Llesiant Cymru yn cadarnhau cynnydd, ond mae heriau'n parhau. Mae rhagor o dystiolaeth o effaith y Ddeddf wedi'i chynnwys yn ddiweddarach yn y cyflwyniad hwn.

2. **Mae cefnogaeth gref** – Mae arweinwyr, staff, sefydliadau gwirfoddol a busnesau yn dangos ymrwymiad a balchder yn Neddf Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Lle mae'r cyhoedd yn ymwybodol o'r ddeddfwriaeth, mae cefnogaeth i'w hamcanion yn glir. Mae'n parhau i fod yn Ddeddf y bobl, wedi'i llunio gan sgwrs genedlaethol. Rhaid inni anrhydeddu ein haddewidion i bobl Cymru a chenedlaethau'r dyfodol.
3. **Mae angen inni gyflymu cynnydd** – Er bod ymwybyddiaeth a dealltwriaeth yn tyfu, nid ydym eto ar y trywydd iawn i gyrraedd y nodau llesiant. Mae fy adroddiad yn amlinellu lle mae'n rhaid gwella'r gweithrediad. Mae hyn yn galw am arweinyddiaeth, buddsoddiad mewn sgiliau, a'r adnoddau cywir i symud o fwriadau da i weithredu cynaliadwy.
4. **Mae'r Ddeddf yn hanfodol ar gyfer y dyfodol** – Mae'n cyfarparu Cymru i wynebu heriau hirdymor fel newid hinsawdd, sifftiau demograffig, a thechnolegau sy'n dod i'r amlwg, gan gofleidio cyfleoedd fel twf gwyrdd a deallusrwydd artiffisial. Mae'n ysgogi atal, cynllunio hirdymor, a gwell gwerth am arian. Hebdo, byddai angen i ni greu fframwaith tebyg.
5. **Nawr yw'r amser i gryfhau'r gyfraith** – Ddegawd yn ddiweddarach, mae gennym y wybodaeth sydd ei hangen i fireinio'r ddeddfwriaeth. Nodais gynigion penodol yn y cyflwyniad hwn. Mae ymchwiliad y Pwyllgor yn foment allweddol i archwilio'r rhain ar y cyd.
6. **Mae Cymru ar flaen y gad yn fyd-eang** – Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Byd yn parhau i ysbrydoli eraill yn rhyngwladol. Mae Cymru'n cael ei hystyried yn arloeswr mewn tegwch a chynaliadwyedd rhyng-genhedlaethol. Mae'r arweinyddiaeth hon yn gwella ein safle byd-eang a'n pŵer meddal – a dylem barhau i'w defnyddio.

Cylch Gorchwyl y Pwyllgor

Yn yr adran hon, rwy'n ymateb i bob maes a amlinellir yng nghylch gorchwyl y Pwyllgor ac yn edrych ymlaen at archwilio'r pwyntiau hyn yn fanylach yn ystod y sesiwn tystiolaeth lafar ym mis Tachwedd.

1. Y graddau y mae amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn cael eu cyflawni

Sut mae'r Ddeddf yn cael effaith

Bu cynnydd ac effaith nodedig ers i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ddod i rym. Mae'r Ddeddf wedi:

- llunio dadl a helpu i gael materion ar yr agenda, er enghraifft y syniad o [incwm sylfaenol cyffredinol](#), a arweiniodd at beilot incwm sylfaenol ar gyfer y rhai sy'n gadael gofal;
- arwain at lawer o ymrwymadau gan y llywodraeth, er enghraifft sefydlu [canolfan ratoriaeth caffael](#) yn dilyn argymhelliad fy swyddfa ac yn fwyaf diweddar at

newidiadau yn fformat Uwchgynadleddau'r Afonydd fel eu bod yn ystyried holl afonydd Cymru a'r holl lygryddion ac yn canolbwyntio mwy ar gyflawni;

- sicrhau newid gweithdrefnol yn y ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn gwneud penderfyniadau, er enghraifft gweld sut y datblygodd Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog ei gynllun strategol [Y Bannau: Y Dyfodol](#);
- llunio polisiau gwybodus, fel [Blaenoriaethau newydd Llywodraeth Cymru ar gyfer Diwylliant](#);
- dylanwadu ar newid ymddygiad ymarferol, er enghraifft y pum ffordd o weithio yw'r ymddygiadau y mae'n ofynnol i'r sector cyhoeddus cyfan yng Nghymru eu dangos a gall fy swyddfa nawr fesur y newid hwnnw trwy'r [Gwiriwr Cynnydd Ffyrdd o Weithio](#).

Enghreifftiau

Mae yna lawer o enghreifftiau o effaith y Ddeddf, ac mae llawer ohonynt wedi'u cynnwys yn fy adroddiadau, yn fwyaf diweddar yn [Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2025](#). Rwyf wedi cynnwys rhai enghreifftiau pellach isod:

- **Sicrhau mwy o ffocws ar atal.** Mae Canllawiau Cynllun Tymor Canolig Integredig newydd Llywodraeth Cymru ar gyfer y gwasanaeth iechyd bellach yn cynnwys amcan strategol ar atal. Dywedodd Samia Edmonds MBE, Cyfarwyddwr Cynllunio'r Adran Strategaeth a Chynllunio Gofal Iechyd yn Llywodraeth Cymru:

“Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn parhau i fod yn allweddol i lywio a llunio Fframwaith Cynllunio statudol GIG Cymru...Mae'r Ddeddf yn nodwedd flaenoriaethol o gynllunio'r GIG, er ein bod yn cydnabod bod cynnydd pellach i'w wneud. O ganlyniad, mae ffocws llawer cryfach bellach ar atal ac iechyd y boblogaeth ar draws polisi a thrwy gynllunio'r GIG. Mae anogaeth, her a chefnogaeth swyddfa'r Cynlluniau Cenedlaethol wedi ein helpu i nodi cyfleoedd i weithio ar y cyd. Mae atal ac iechyd y boblogaeth bellach yn rhan annatod o gynlluniau tymor canolig integredig ac mae'n fecanwaith i yrru atebion gwasanaeth cynaliadwy ledled Cymru dros amser.”

Datblygodd fy swyddfa ddiffiniad ar gyfer atal gyda Llywodraeth Cymru i lywio strategaeth gyllidebol a phrosesau gwneud penderfyniadau, sy'n rhan sylfaenol o yrru newid ar draws gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

- **System drafnidiaeth fwy cynaliadwy.** Mae [Strategaeth Drafnidiaeth Llwybr Newydd](#) wedi'i harwain gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Cynghorodd fy nhîm swyddogion a chynullodd randdeiliaid i eiriol dros strategaeth genedlaethol sy'n cynyddu trafnidiaeth gyhoeddus, cerdded a beicio. Dylanwadodd ymchwil a

gynhyrchwyd gan fy swyddfa yn 2018 ar wrthod ffordd liniaru'r M4, a fyddai wedi rhoi baich o £1.4bn o ddyled ar genedlaethau'r dyfodol ac wedi peryglu lle i natur, a nododd y blaenoriaethau gwariant amgen. Mae dyraniadau cyllideb ar gyfer trafndiaeth gyhoeddus a seilwaith teithio llesol wedi cynyddu.

- **Trwsio'r system fwyd.** Mae Deddf LCD yn gatalydd ar gyfer gweithredu i drwsio ein system fwyd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae [Bwyd o Bwys](#) yn drosolwg byr, syml o bolisiau a gweithgareddau Llywodraeth Cymru sy'n ymwneud â bwyd. Mae'n dangos sut mae polisiau sy'n ymwneud â bwyd yn cael eu datblygu a'u cyflawni mewn ymateb i Ddeddf LCD yn ogystal â'r Rhaglen Lywodraethu. Yn fy strategaeth [Cymru Can](#) ac Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2025, rwy'n nodi'r dystiolaeth i ddangos, heb wella mynediad at ddeietau iach a chynaliadwy, na all Cymru gyflawni nodau'r Ddeddf. Mae Deddf LCD a gwaith fy nhîm yn ysgogi gweithredu ledled Cymru. Er enghraifft, mae Cyngor Sir Caerfyrddin wedi dylunio strategaeth fwyd gyntaf erioed y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac mae deuddeg cyngor Cymru bellach yn cymryd rhan yn rhaglen 'Llysiau Cymru mewn Ysgolion' i gyflenwi prydau ysgol am ddim gyda chynnyrch Cymreig yn unol â'u dyletswyddau o dan Ddeddf LCD.
- **Addysg gyda'r dyfodol mewn golwg.** Mae'r cwricwlwm cenedlaethol newydd wedi'i lunio gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae cynllun gweithredu [Cwricwlwm i Gymru \(CfW\)](#) yn mapio canlyniadau hirdymor CfW yn erbyn y saith nod llesiant. Cynhaliodd fy nhîm ymchwil ar [addysg](#) ac ar y [bwlch sgiliau hirdymor](#). Ffurfiodd hyn sail cyngor i swyddogion Llywodraeth Cymru ar y cwricwlwm cenedlaethol yn seiliedig ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae fy swyddfa hefyd wedi:
 - cyngori Cymwysterau Cymru ar ddiwygio TGAU a chymwysterau galwedigaethol i adlewyrchu'r sgiliau sydd eu hangen arnom ar gyfer Cymru fwy ffyniannus, cyfartal a gwydn;
 - cydweithio â CBAC i greu [cymhwyster](#) ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol sydd bellach yn cael ei gyflwyno ledled Cymru;
 - cyngori swyddogion ar y [Cynllun Cyflogadwyedd a Sgiliau](#) cenedlaethol i adlewyrchu economi lles;
 - eiriol dros sefydlu Gwasanaeth Natur Cenedlaethol.
- **Y tu hwnt i'r sector cyhoeddus:** Mae gan y Ddeddf effaith y tu hwnt i'r sector cyhoeddus. Mae'n nodi cenhadaeth genedlaethol sy'n ei gwneud yn ofynnol i bob sefydliad gefnogi os ydym am lwyddo. Mae llawer o sefydliadau'r sector preifat a'r trydydd sector yn cymhwyso agweddau ar y ddeddfwriaeth yn wirfoddol, am resymau busnes a rhesymau eraill. Un o'r sefydliadau hynny yw'r Principality.

Dywedodd Julie-Ann Haines, Prif Weithredwr Cymdeithas Adeiladu'r Principality: *"Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn hynod bwysig – nid yn unig i Gymdeithas Adeiladu'r Principality, ond i'r sector preifat cyfan, gan helpu i arwain a llunio strategaeth fusnes gyfrifol. Er nad yw'r Principality wedi'i rhwymo gan y Ddeddf, rydym wedi ein gorfodi fel cwmni cydfuddiannol sy'n cael ei arwain gan bwrpas yng Nghymru i gefnogi ei gyflawni a gweithio ar y cyd er budd cymunedau.*

Fel cwmni cydfuddiannol, rydym wedi ymrwymo i greu effaith barhaol sy'n ymestyn y tu hwnt i'n graddfa. Trwy ein nawdd i Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol, rydym yn cefnogi arweinwyr ifanc i ddeall y Ddeddf yn well a chreu camau gweithredu i fynd i'r afael â materion cymdeithasol allweddol. Dros y ddwy flynedd ddiwethaf, mae ein cydweithwyr wedi cymryd rhan yn yr Academi, gan ganolbwyntio ar fentrau cynhwysiant ac addysg ariannol. Rydym hefyd wedi alinio ein dull ariannu cymunedol ag egwyddorion y Ddeddf – gan lansio ein Cronfa Cenedlaethau'r Dyfodol mewn partneriaeth â Sefydliad Cymunedol Cymru. Ers 2021, rydym wedi cefnogi dros 130 o wahanol grwpiau, gan ddyfarnu dros £1.5 miliwn mewn grantiau – gyda'r meini prawf dethol yn cofleidio nodau llesiant Cymru lewyrchus, fwy cyfartal."

Y dangosyddion cenedlaethol

Mae'r dangosyddion cenedlaethol wedi'u cynllunio i fesur cynnydd tuag at saith nod llesiant Cymru. Mae [Adroddiad Llesiant Cymru](#) yn defnyddio'r [dangosyddion](#) hyn i olrhain cynnydd ar y cyd ac asesu pa mor effeithiol y mae Deddf Llesiant Cymru yn cael ei gweithredu.

Mae rhai dangosyddion yn dangos tueddiadau cadarnhaol — er enghraifft, mae cyfraddau cyflogaeth cyffredinol wedi codi, mae cyfranogiad oedolion mewn chwaraeon wedi cynyddu, ac mae troseddau casineb a gofnodwyd gan yr heddlu wedi gostwng 4% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Fodd bynnag, nid yw pob dangosydd yn gwella. Mae disgwyliad oes yng Nghymru wedi gostwng, gan amlygu heriau parhaus fel tlodi cynyddol, anghydraddoldeb, ac afiechyd y gellir ei atal.

Mae cerrig milltir cenedlaethol, sy'n grwpio sawl dangosydd gyda'i gilydd, yn cynnig golwg ehangach ar gynnydd. Bu enillion nodedig, fel gostyngiad o 27% mewn allyriadau carbon uniongyrchol ers cyflwyno'r Ddeddf yn 2015 (yn seiliedig ar ddata hyd at 2021), a chynnydd mewn gwirfoddoli. Ac eto mae rhai cerrig milltir wedi dangos ychydig o symudiad neu wedi dirywio, gan danlinellu'r angen am ffocws a gweithredu parhaus.

2. Camau i wella effeithiolrwydd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'i gweithrediad, gan gynnwys materion drafftio

Mae gwella effeithiolrwydd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth wraidd fy strategaeth, Cymru Can. Mae'r sylwadau canlynol yn adeiladu ar asesiadau y mae fy swyddfa wedi'u cyflwyno'n flaenorol i Bwyllgorau Llywodraeth Cymru a'r Senedd:

- **Arweinyddiaeth** – Mae arweinyddiaeth gref a beiddgar yn ffactor cyson wrth weithredu'r Ddeddf yn effeithiol. Fodd bynnag, nid yw hyn yn digwydd yn unffurf ledled Cymru. Mae angen mwy o fuddsoddiad arnom mewn meithrin gallu arweinyddiaeth — yn enwedig ymhlith y rhai sy'n gyfrifol am gyllid, asedau a chynllunio'r gweithlu. Gallai Academi Wales chwarae rhan fwy arwyddocaol wrth gefnogi hyn.
- **Ffocws mwy ar ganlyniadau** – Er bod y Ddeddf a'i chanllawiau'n pwysleisio llywodraethu a phrosesau yn briodol, yn ymarferol mae hyn yn aml wedi cysgodi canlyniadau. Dylid diwygio'r canllawiau statudol i gydbwysu prosesau'n well gyda ffocws cliriach ar gyflawni a chanlyniadau.
- **Adnoddau** – Mae'r Archwilydd Cyffredinol a minnau wedi tynnu sylw dro ar ôl tro at y diffyg adnoddau fel rhwystr allweddol i weithredu cyflymach ac ehangach — ar draws cyrff cyhoeddus ac o fewn fy swyddfa fy hun. Mae hyn wedi cyfyngu ar y newid system gyfan y cynlluniwyd y Ddeddf i'w gyflawni.
- **Dangosyddion a cherrig milltir cenedlaethol** – Mae'r offer hyn yn ganolog i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn cael eu hedmygu'n eang yn rhyngwladol. Fodd bynnag, mae eu gwelededd a'u defnydd yn parhau i fod yn gyfyngedig. Mae'r diffyg aliniad rhwng nodau cenedlaethol, dangosyddion ac amcanion lles lleol yn rhwystro cynnydd. Mewn rhai achosion, mae cyrff cyhoeddus yn dal i drin eu hamcanion llesiant fel rhai ar wahân i fusnes craidd, yn hytrach na'u halinio â blaenoriaethau cenedlaethol. Rhaid i hyn newid os ydym am gyflawni pwrpas cyffredin. Yn ogystal, mae angen mwy o sylw a defnydd ar adroddiad Llesiant Cymru — gan Lywodraeth Cymru, cyrff cyhoeddus, y Senedd, a'r cyfryngau. Mae'r ffordd y mae cerrig milltir wedi'u dehongli hefyd wedi bod yn rhwystr. Mae Llywodraeth Cymru wedi'u gweld fel pwyntiau terfyn (yr hyn a gyflawnir erbyn 2050) yn hytrach na cherrig milltir gwirioneddol ar y llwybr i 2050. Efallai y byddai dull cliriach, fesul cam wedi helpu i yrru cynnydd cyflymach.
- **Partneriaethau** – Mae tirwedd y partneriaethau yn parhau i fod yn rhy gymhleth a darniog, gan ychwanegu at y pwysau ar gapasiti ac adnoddau. Mae fy rhagflaenydd a minnau wedi galw am symleiddio — dull a gefnogir gan ganfyddiadau o sawl adroddiad Pwyllgor ESJ a PAPAC.
- **Integreiddio polisïau** – Dylai Deddf Llesiant Cymru ategu deddfau a pholisïau eraill — ni ddylid ei gweld fel rhywbeth ar wahân, yn groes i'w gilydd, neu'n faich ychwanegol. Mae angen asesiadau lluosog ar draws gwahanol ddarnau o ddeddfwriaeth (e.e. risg hinsawdd, cydraddoldeb, anghenion y boblogaeth). Dylid symleiddio'r rhain a'u hintegreiddio i asesiadau llesiant BGCau lle bynnag y bo modd.

- **Cyfathrebu** – Mae defnydd cyson o iaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn hanfodol. Ar hyn o bryd, mae terminoleg yn amrywio ar draws deddfwriaeth, canllawiau, datganiadau gweinidogol a fframweithiau, gan greu dryswch a rhwystro gweithredu. Er enghraifft, defnyddir termau fel 'cynnwys' ac 'ymgyngori' yn aml yn gyfnewidiol, er gwaethaf cael ystyron gwahanol o fewn y Ddeddf.

Materion drafftio penodol

Mae achos cryf dros ddiwygio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i fynd i'r afael â sawl mater drafftio a gwella ei heglurder, ei chysondeb a'i heffeithiolrwydd:

- **Cymhwyso'r pum ffordd o weithio** – Dylai'r Ddeddf egluro bod y pum ffordd o weithio yn berthnasol i holl weithgareddau cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau), nid dim ond gosod amcanion lles. Byddai hyn yn atal camddehongli ac yn sicrhau cymhwyso mwy cyson.
- **Meysydd corfforaethol ar gyfer newid** – Dim ond mewn canllawiau statudol y mae'r gyrwyr trawsnewid hanfodol hyn (e.e. cynllunio ariannol, gweithlu, caffael, rheoli asedau) yn ymddangos — nid ar wyneb y Ddeddf. Byddai eu dyrchafu i'r ddeddfwriaeth yn atgyfnerthu eu pwysigrwydd ac yn cefnogi newid mwy systematig ar draws cyrff cyhoeddus.
- **Pwerau monitro** – Mae amwysedd yn y ffordd y mae rolau monitro Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ac Archwilydd Cyffredinol Cymru yn rhyngweithio. Ar hyn o bryd mae'r Ddeddf yn diffinio rôl y Comisiynydd fel un gefnogol (trwy gyngor, cymorth ac adolygiadau) a rôl yr Archwilydd Cyffredinol fel un sy'n dwyn cyrff cyhoeddus i gyfrif. Mae angen diffiniad cliriach i osgoi dryswch, yn enwedig ynghylch dyletswydd y Comisiynydd i asesu cynnydd.
- **Cynghorau Tref a Chymuned (CTCau)** – Disgwylir i CTCau helpu i weithredu cynlluniau BGCau ond nid ydynt yn rhan o'u llunio. Mae hyn yn tanseilio cyfranogiad a chyflawniad ystyrlon. Mae'r trothwy cyllideb o £200k ar gyfer dod â Chynghorau Ymgynghorol a Chymunedau o fewn cwmmpas hefyd yn arwain at anghysondebau a dylid ei adolygu.
- **Hyblygrwydd y Panel Ymgynghorol** – Mae aelodaeth statudol panel ymgynghorol y Comisiynydd yn rhy ragnodol. Mae angen mwy o hyblygrwydd i benodi aelodau sydd â'r sgiliau a'r profiad sydd eu hangen ar gyfer cynllun gwaith esblygol y Comisiynydd. Yn y cyfamser, rwyf wedi ymestyn cylch gwaith fy Mhwyllgor Archwilio a Risg i gynnwys swyddogaethau ymgynghorol.

- **Annibyniaeth ariannu** – Er mwyn diogelu annibyniaeth rôl y Comisiynydd, mae achos dros ariannu'r swyddfa'n uniongyrchol gan y Senedd drwy Gronfa Gyfunol Cymru — gan adlewyrchu'r dull ar gyfer Archwilio Cymru — yn hytrach na thrwy Lywodraeth Cymru.
- **Cyhoeddi a thryloywder** – Dylai cyrff cyhoeddus a BGCau fod yn ofynnol yn ôl y gyfraith i anfon eu hamcanion, eu cynlluniau ac adroddiadau cynnydd blynyddol at y Comisiynydd. Byddai hyn yn cynorthwyo monitro ac yn sicrhau gwell tryloywder cyhoeddus a mynediad at ddogfennau allweddol, sydd ar hyn o bryd yn anghyson.
- **Anghydbwysedd mewn pwerau** – Rhaid i'm swyddfa gefnogi BGCau i baratoi asesiadau a chynlluniau ond nid oes ganddi unrhyw ddyletswydd i fonitro eu gweithrediad. I'r gwrthwyneb, rhaid inni fonitro cyrff cyhoeddus ond nid oes gennym unrhyw ddyletswydd i'w cefnogi wrth osod amcanion. Byddai fframwaith mwy cytbwys a chyson yn gwella effeithlonrwydd a chydlyniant.
- **Gweithrediad BGCau** – Nid yw BGCau yn endidau cyfreithiol, ni allant ddal cronfeydd na chyflogi staff, ac maent yn dibynnu'n llwyr ar gapasiti sefydliadau aelod. Mae hyn yn rhwystro cydweithio effeithiol. Yn ogystal, rhaid i'm swyddfa ymateb mewn tair cam gwahanol o broses gynllunio BGCau (ymgyngoriad asesu, amcanion drafft, ymgynghoriad ffurfiol), sy'n ddwys o ran adnoddau. Rwy'n argymhell cadw'r cam ymgynghori ffurfiol yn unig.
- **Cylchoedd cynllunio BGCau** – Mae'r cylch pum mlynedd presennol yn rhy fyr, gan ei gwneud yn ofynnol i ailasesiadau mynych leihau'r capasiti cyflawni. Mae sawl BGC wedi codi pryderon am hyn gyda'm swyddfa. Dylid ystyried ymestyn y cylch.
- **Alinio amserlen** – Nid yw cylch adrodd pum mlynedd y Ddeddf bellach yn cyd-fynd â thymor pedair blynedd newydd y Senedd. Mae'r newid hwn yn creu heriau gweithredol lluosog — er enghraifft, terfynau amser sy'n gorgyffwrdd ar gyfer Adroddiadau Cenedlaethau'r Dyfodol, cyngor BGCau, ac Adroddiadau Tueddiadau'r Dyfodol gydag etholiadau lleol a phontio Comisiynwyr. Mae angen adolygu ac ail-alinio amserlenni ar frys.
- **Adolygiadau Adran 20** – Am faterion pellach sy'n ymwneud â chwmpas a gorfodadwyedd argymhellion adolygiad y Comisiynydd o dan Adran 20, cyfeiriwch at Adran 3.

3. A yw'r gofynion adolygu ac adrodd o dan y Ddeddf yn cael eu bodloni

Er bod mecanweithiau adolygu ac adrodd statudol ar waith, mae angen gwneud mwy i alinio, symleiddio a defnyddio'r prosesau hyn i ysgogi gwelliant a dysgu ar draws y sector cyhoeddus. Byddai cefnogaeth ac eglurder pellach yn y maes hwn yn gwella effeithiolrwydd cyffredinol y Ddeddf.

Adrodd gan gyrff cyhoeddus a BGCau:

- **Datganiadau llesiant** – Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus gyhoeddi adroddiadau blynyddol yn manylu ar gynnydd yn erbyn eu hamcanion a'u camau llesiant, gyda chynnwys y datganiadau hyn wedi'i nodi mewn canllawiau statudol. Er bod y rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yn bodloni'r gofyniad hwn trwy strwythurau cynllunio ac adrodd corfforaethol presennol, nid yw rhai — yn enwedig yn y sector iechyd, fel y nodwyd gan [Archwilio Cymru](#) — wedi integreiddio eu hamcanion lles yn llawn i'w strategaethau corfforaethol nac wedi'u datgan yn glir.
- **Adolygu ac adolygu amcanion** – Dylai adrodd blynyddol gynnwys adolygu amcanion a chamau lles. Fodd bynnag, nid yw rhai cyrff cyhoeddus yn ailedrych ar y rhain nac yn eu diweddarau'n rheolaidd, yn enwedig pan nad yw amcanion wedi'u hymgorffori mewn strategaethau craidd. Mae amserlenni adolygu anghydfurfiol hefyd yn ei gwneud hi'n anodd i sefydliadau ddilyn argymhellion o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol.
- **Diffyg fframwaith cyffredin** – Ar hyn o bryd nid oes dull safonol ar gyfer gosod, adnoddau a mesur amcanion a chamau lles. Mae'r dirwedd dameidiog hon yn ei gwneud hi'n anodd asesu cynnydd yn gyson. Mae dadansoddiad o'm swyddfa ac [Archwilio Cymru](#) yn dangos bod y rhan fwyaf o ddatganiadau llesiant yn brin o eglurder ynghylch amserlenni ac adnoddau gofynnol, er gwaethaf y ffaith bod y rhain yn ofynion statudol. Byddai fframwaith cyffredin, gorfodol gan Lywodraeth Cymru yn cefnogi tryloywder ac yn caniatáu i'r cyhoedd, y Comisiynydd, a'r Archwilydd Cyffredinol asesu gweithrediad yn haws.
- **Monitro cynnydd** – Gyda bron i 300 o amcanion lles a dros 2,200 o gamau ar draws cyrff cyhoeddus — a 47 o amcanion gyda 296 o gamau ar draws BGCau — mae monitro cynnydd yn defnyddio llawer o adnoddau ac mae'n brin o gymhariaeth. Yn aml, mae pob amcan yn defnyddio dangosyddion gwahanol, gan ei gwneud hi'n anodd cael darlun cenedlaethol cydlynol. Mae fy nhîm wedi cynnal a chomisiynu dadansoddiad, ond mae adnoddau ar gyfer y gwaith hwn a chadw i fyny â diweddariadau yn parhau i fod yn heriol.
- **Cysylltu amcanion â nodau cenedlaethol** – Mae Fy Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2025 yn rhoi cyngor ar osod amcanion a chamau llesiant. Byddai fframwaith

cenedlaethol yn helpu i sicrhau cysylltiadau cliriach rhwng amcanion lleol, y nodau llesiant cenedlaethol, a dangosyddion — gan wella cydlyniant ac aliniad strategol.

- **Asesiadau effaith statudol** – Ar hyn o bryd nid oes gofyniad cyfreithiol am asesiadau effaith penodol i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Fodd bynnag, mae sawl corff cyhoeddus wedi datblygu eu fersiynau eu hunain gyda chefnogaeth gan fy swyddfa, ac mae'r rhain yn cael eu defnyddio'n effeithiol. Enghraifft gref yw defnydd Llywodraeth Cymru o asesiad effaith Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth ddylunio strategaeth gwastraff Tu Hwnt i Ailgylchu. Gallai gwneud asesiadau o'r fath yn statudol wella sut mae'r Ddeddf yn llywio penderfyniadau a dylunio polisiau ar draws sectorau.

Pwerau adolygu'r Comisiynydd (Adran 20)

Un o'r pwerau pwysicaf sydd ar gael i'r Comisiynydd o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yw'r gallu i gynnal adolygiadau o dan Adran 20. Mae fy swyddfa wedi cynnal dau adolygiad o'r fath hyd yn hyn. Mae'r rhain wedi arwain at newidiadau pendant, gan gynnwys addasiadau i sut mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu'r Ddeddf a sefydlu canolfan ragoriaeth caffael.

Defnyddir adolygiadau Adran 20 fel dewis olaf — pan fydd materion sy'n codi dro ar ôl tro wedi cael eu nodi dro ar ôl tro, neu pan nad yw ffurfiau safonol o gyngor wedi cael eu gweithredu'n ddigonol. Maent yn cynrychioli'r mynegiant mwyaf ffurfiol o ddylanwad y Comisiynydd.

Yn dilyn adolygiad, gallaf gyhoeddi argymhellion. Fodd bynnag, nid yw'r rhain yn rhwymol. Gall cyrff cyhoeddus ddewis eu hanwybyddu, gan ddarparu cyfiawnhad yn unig mewn ymateb. Nid oes gennyf bwerau gorfodi i orfodi cydymffurfiaeth.

Mae'r diffyg gorfodadwyedd hwn wedi bod yn feirniadaeth gyffredin o'r Ddeddf. Efallai y bydd y Pwyllgor yn dymuno archwilio opsiynau ar gyfer cryfhau'r agwedd hon ar y ddeddfwriaeth. Un posibilrwydd fyddai'r pŵer i gyhoeddi 'cyfarwyddiadau' neu fynnu camau unioni rhesymol wedi'u diffinio—o fewn terfynau cymhwysedd datganoledig. Byddai cyngor cyfreithiol yn hanfodol wrth lunio unrhyw newidiadau o'r fath.

Mae hefyd yn bwysig nodi bod adolygiadau Adran 20 yn defnyddio llawer o adnoddau. Yn wahanol i'm rhagflaenydd, nid wyf bellach yn gallu dal cronfeydd wrth gefn ariannol i ariannu'r adolygiadau hyn oherwydd newidiadau yn rheolau cyfrifyddu'r DU. Mae hyn yn cyfyngu ar hyblygrwydd a chynhwysedd fy swyddfa i'w cynnal yn ôl yr angen.

4. Effeithiolrwydd y canllawiau a wnaed o dan y Ddeddf

Canllawiau statudol

Mae angen diweddarau rhai elfennau o'r canllawiau statudol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol bellach. Fel y nodwyd yn gynharach, rydym wedi dysgu llawer yn y degawd ers cyflwyno'r Ddeddf, a dylid adlewyrchu'r gwersi hynny mewn canllawiau a deddfwriaeth ddiwygiedig.

Er bod y Ddeddf ei hun wedi'i chynllunio fel fframwaith hyblyg, heb fod yn rhagnodol, gellir dehongli'r canllawiau cysylltiedig yn gul ar adegau — fel rhestr wirio o brosesau i'w cwblhau. Mae hyn yn peryglu colli golwg ar bwrpas ac uchelgais ehangach y deddfwriaeth.

Mae fy nhîm eisoes wedi dechrau ymgysylltu â Llywodraeth Cymru a phartneriaid eraill ynghylch diweddarau'r canllawiau statudol ar gyfer Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Byddwn yn croesawu'r cyfle i fod yn rhan uniongyrchol o unrhyw adolygiad neu aildrafftio ehangach o'r canllawiau dan arweiniad Llywodraeth Cymru.

Canllawiau ac adnoddau gan fy swyddfa

Yn ogystal â chanllawiau statudol, mae fy swyddfa wedi datblygu ystod eang o offer ac adnoddau ymarferol—yn aml mewn cydweithrediad â sefydliadau cefnogol eraill yng Nghymru — i gefnogi gweithredu'r Ddeddf. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Adroddiadau Cenedlaethau'r Dyfodol
- Gwiriwr Cynnydd Ffyrdd o Weithio
- Offer i gefnogi teithiau tuag at y nodau llesiant
- Fframweithiau ar gyfer dylunio prosiectau, dylunio gwasanaethau, craffu
- Canllawiau ar feddwl hirdymor a chynllunio ar gyfer y dyfodol
- Modiwlau e-ddysgu
- Pecyn cymorth busnes newydd i gefnogi ymgysylltiad y sector preifat

Rydym hefyd yn cynnig cyngor wedi'i deilwra i gyrff cyhoeddus a, lle mae capasiti yn caniatáu, i'r sectorau gwirfoddol a phreifat ar gymhwyso'r Ddeddf.

Yn 2024/25, fe wnaethom ymateb i 882 o geisiadau am gyngor a chymorth — cynnydd o 9.4% o'r flwyddyn flaenorol. O'r rhain, daeth 46% gan gyrff cyhoeddus â dyletswyddau statudol o dan y Ddeddf.

Mae adborth ar ein cefnogaeth yn gyson gryf. Derbyniodd ein sesiynau dysgu a datblygu sgôr gyfartalog o 6.4 allan o 7, gyda 100% o'r cyfranogwyr yn nodi hyder gwell wrth gymhwyso'r Ddeddf.

5. I ba raddau y mae'r Ddeddf wedi bod yn gyfreithiol rwymol ac yn orfodadwy

Y sefyllfa gyfreithiol bresennol

Nid yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn cynnwys mecanweithiau gorfodi penodol. Roedd hwn yn ddewis dylunio bwriadol, a gymeradwywyd gan y Senedd ar adeg ei basio.

O ganlyniad, adolygiad barnwrol yw'r unig lwybr cyfreithiol ar gyfer gorfodi. Fodd bynnag, mae hon yn broses gostus a chymhleth, sydd yn aml yn hygyrch i sefydliadau neu grwpiau yn hytrach nag unigolion. Hyd yn hyn, rwy'n deall nad yw'r ychydig iawn o ymdrechion i ddwyn achosion o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol trwy adolygiad barnwrol wedi cael caniatâd gan y llysoedd i fwrw ymlaen.

Fodd bynnag, mae rhai dyletswyddau penodol yn y Ddeddf — megis y gofyniad i gyrff cyhoeddus gymryd pob cam rhesymol i gyflawni eu hamcanion llesiant — a all ddarparu sail gryfach ar gyfer herio na'r ddyletswydd gyffredinol yn unig.

Cwynion ac iawndal

Gallai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn theori, glywed cwynion am beidio â chydymffurfio â'r Ddeddf fel camweinyddu. Fodd bynnag, byddai angen i unrhyw achwynydd ddangos anghyfiawnder personol, sy'n aml yn anodd yng nghyd-destun dyletswyddau eang a systemig y Ddeddf.

Rôl y Comisiynydd

O dan y ddeddfwriaeth bresennol, mae rôl y Comisiynydd wedi'i chynllunio i fod yn hyrwyddo yn hytrach na rheoleiddio. Fy swyddogaeth i yw hyrwyddo egwyddor datblygu cynaliadwy a chefnogi ei gweithrediad drwy gyngor, cefnogaeth ac argymhellion. Mae hyn yn gwneud y Comisiynydd yn un o'r modelau gwannach o rolau comisiynydd statudol yng Nghymru.

Mewn cyferbyniad:

- Mae gan Gomisiynydd y Gymraeg bwerau rheoleiddio, gan gynnwys gosod safonau, monitro cydymffurfiaeth a chyhoeddi sancsiynau, gyda chefnogaeth tribiwnlys penodol.
- Mae Comisiynydd Pobl Hŷn a Chomisiynydd Plant yn eiriolwyr dros grwpiau poblogaeth diffiniedig. Gallant gefnogi unigolion yn uniongyrchol i fynnu eu hawliau — hawliau sydd eisoes wedi'u hymgorffori yn y gyfraith.

Nid yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn sefydlu hawliau gorfodadwy ar gyfer cenedlaethau presennol na chenedlaethau'r dyfodol, felly nid yw'r modelau hyn yn berthnasol ar hyn o bryd. Fodd bynnag, gall mabwysiadu Datganiad y Cenhedloedd Unedig ar Genedlaethau'r Dyfodol yn ddiweddar agor posibiliadau newydd ar gyfer archwilio sut y gellid cryfhau amddiffyniadau cyfreithiol a gorfodadwyedd yn y dyfodol.

Newidiadau posibl i wella gorfodadwyedd ac iawndal

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn ei hanfod yn Ddeddf pobl. Dyna pam rwy'n credu bod rhinwedd mewn archwilio gwelliannau a fyddai'n rhoi llwybrau cliriach, mwy hygyrch a fforddiadwy i bobl wneud iawn — naill ai drwy greu hawliau (os o fewn cymhwysedd datganoledig) neu drwy weithio gyda Senedd y DU i ehangu cwrpas deddfwriaethol.

Mae fy swyddfa wedi gweithio o'r blaen gyda drafftwy'r seneddol y DU ar Fil Cenedlaethau'r Dyfodol yr Arglwydd Bird. Er i ni gynnig sawl ateb, fe wnaethom hefyd gydnabod yr heriau a achosir gan ffiniau datganoli — yn enwedig mewn perthynas â chyfiawnder. Mae darpariaethau yn y Bil hwnnw (e.e. Cymalau 30–33, sy'n ymdrin ag ymchwiliadau, ceisiadau llys, a rhwymedïau barnwrol) yn mynd ymhellach na'r deddfwriaeth Gymreig bresennol drwy ganiatáu'n benodol i unigolion ddwyn achos yn erbyn cyrff cyhoeddus, neu i gyfeirio achosion ar gyfer ymchwiliad posibl gan Gomisiwn.

Byddai'r Bil hwnnw'n rhoi pwerau adolygu ac ymchwilio i Gomisiwn, gan gynnwys yr hawl i wneud cais i'r Uchel Lys am orfodaeth os nodir torri'r gyfraith. Byddai cyflwyno pwerau tebyg yng Nghymru yn cynyddu cyfrifoldebau fy swyddfa yn sylweddol — gan olygu bod angen swyddogaethau newydd ar gyfer ymchwiliadau, rheoli achosion, polisi gorfodi, ac adnoddau ychwanegol sylweddol. Byddai hefyd yn newid natur fy mherthynas â chyrff cyhoeddus, sydd ar hyn o bryd wedi'i hadeiladu ar ymddiriedaeth, cydweithio, a chefnogaeth yn hytrach na gorfodi oherwydd ofn sancsiwn.

Modelau amgen i'w hystyried:

- **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus** – Gallai diwygio cylch gwaith yr Ombwdsmon fod yn ffordd ymarferol o gyflwyno llwybr gorfodi annibynnol ar gyfer Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, heb newid pwrpas craidd fy swyddfa.
- **Estynnu pwerau adolygu Adran 20** – Rwyf wedi awgrymu o'r blaen wella'r pwerau hyn i ganiatáu adolygu penderfyniadau unigol, a fyddai'n ychwanegu swyddogaeth gwaith achosion. Fodd bynnag, heb yr adnoddau priodol, gallai hyn dynnu oddi ar ein gwaith rhagweithiol, sy'n canolbwyntio ar newid.
- **Model Comisiynydd Gwybodaeth** – O dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000, gall y Comisiynydd Gwybodaeth gyhoeddi penderfyniadau rhwymol, gyda diffyg cydymffurfio o bosibl yn arwain at ddirmyg llys. Mae hwn yn fodel sy'n werth ei archwilio.
- **Model Comisiynydd y Gymraeg** – Dyma'r fframwaith gorfodi cryfaf ymhlith comisiynwyr Cymru o hyd. Mae eu gallu i osod a gorfodi safonau, gyda chefnogaeth

tribiwnlys, yn cynnig model posibl arall. Mae rhai o offer fy swyddfa — megis y
Matrics Aeddfedrwydd — eisoes yn adlewyrchu agweddau ar y dull safonau iaith.

Nodyn o rybudd ar orfodi

Mae'n hanfodol nad yw unrhyw symudiad i wella gorfodadwyedd yn tanseilio ysbryd ataliol y Ddeddf. Ni chynlluniwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i wneud iawn am niwed ond i'w atal — drwy yrru arferion gweinyddol gwell ac annog dulliau hirdymor, integredig ac arloesol o ymdrin â pholisi cyhoeddus. Mae'n herio sefydliadau i feddwl yn wahanol a gweithredu ar y cyd. Rhaid i'r athroniaeth hon aros yn ganolog.

Rhaid i unrhyw fodel gorfodi a ddewisir osgoi mygu arloesedd trwy ymglyfreitha gormodol neu weithdrefnau gwrthwynebol. Yn lle hynny, dylai ategu a chryfhau momentwm ar i fyny'r Ddeddf — gan sicrhau ei bod yn parhau i ysbrydoli newid cadarnhaol, yn hytrach na chael ei dal mewn cydymffurfio yn unig.

Rwy'n edrych ymlaen at glywed barn y cyhoedd, tystion, a'r Pwyllgor ar sut y gallwn daro'r cydbwysedd cywir.

6. I ba raddau y mae'r Ddeddf wedi cynrychioli, ac y bydd yn parhau i gynrychioli, gwerth am arian

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn galluogi dull ataliol tymor hwy o lunio polisiau a gwariant cyhoeddus — dull sy'n cyflawni canlyniadau gwell a mwy o effeithlonrwydd dros amser.

Yn ei adroddiad diweddar [Dim Amser i'w Golli](#), mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn cyflwyno'r achos hwn yn bwerus:

“Rwy'n annog cyrff cyhoeddus i weld yr egwyddor datblygu cynaliadwy fel mater gwerth am arian. Ni allwn fforddio dylunio atebion nad ydynt yn diwallu anghenion pobl, yn beichio cenedlaethau'r dyfodol â chostau uwch y gellir eu hosgoi, neu'n colli cyfleoedd i gyflawni mwy gyda'r un faint neu lai.”

Mae tystiolaeth dda o werth atal. Er enghraifft, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn adrodd y gall buddsoddi mewn mentrau ataliol — megis addysg blynyddoedd cynnar, brechu, rhoi'r gorau i ysmegu, a chefnogaeth i ofalwyr — gyflawni elw cyfartalog o £14 am bob £1 a werir. Mae'r rhaglenni hyn hefyd yn hyrwyddo iechyd gwell ac yn lleihau anghydraddoldebau.

Mae tystiolaeth debyg yn bodoli ar draws sectorau eraill. Mewn gwirionedd, mae'r pum ffordd o weithio o fewn y Ddeddf yn cyfrannu at werth am arian. Er enghraifft, mae cymryd golwg hirdymor wrth ddylunio ysgolion ac ysbytai yn sicrhau seilwaith sy'n ddiogel ar gyfer y dyfodol, gan osgoi ôl-osodiadau costus.

Mae enghreifftiau cryf eisoes ar draws cyrff cyhoeddus yn dangos sut mae'r Ddeddf yn cefnogi gwerth am arian. Fodd bynnag, nid yw'r dull yn cael ei gymhwyso'n gyson nac yn systematig eto.

Fel y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn nodi:

“Mae angen i gyrff cyhoeddus wella'r wybodaeth maen nhw'n ei defnyddio i lywio cynllunio a gwneud penderfyniadau, cael gwell gafael ar oblygiadau adnoddau, a sicrhau y gallant ddeall effaith. Mae'r rhain yn allweddol i gyflawni a dangos gwerth am arian, ac i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy.”

Er nad oes fframwaith ffurfiol ar hyn o bryd i fesur gwerth cyffredinol y Ddeddf am arian, mae'r ddamcaniaeth yn gadarn — ac mae'r enghreifftiau ymarferol yn gymhellol. Bydd ymgorffori'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn fwy systematig mewn cynllunio a gwerthuso ariannol yn helpu i wneud y mwyaf o'i fanteision a gwneud yr achos gwerth am arian hyd yn oed yn gliriach yn y dyfodol.

Sylwadau terfynol

Fel rhan o'i ymchwiliad, efallai y bydd y Pwyllgor yn dymuno myfyrio ar fater adnoddau. Ym mis Gorffennaf 2023, argymhellodd Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus y Senedd:

“Bod Llywodraeth Cymru yn cynnal adolygiad ôl-ddeddfwriaethol o'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu pob Comisiynydd, gan gynnwys adolygiad o'r cyllid a ddyrannwyd iddynt, gyda diweddariad yn cael ei ddarparu i'r Pwyllgor maes o law.”

(Argymhelliad 15)

O ystyried yr heriau sy'n gysylltiedig ag adnoddau a amlinellir drwy gydol y cyflwyniad hwn—a'u heffaith uniongyrchol ar weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol — rwy'n annog y Pwyllgor i ystyried yr argymhelliad hwn yng nghyd-destun ei adolygiad ei hun.

Yn olaf, rwy'n annog y Pwyllgor i fodelu egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol drwy gynnwys dinasyddion yn weithredol yn yr ymchwiliad. Ganwyd y Ddeddf o'r sgwrs genedlaethol 'Y Gymru a Garem', ac mae egwyddor cynnwys yn un o'r pum ffordd o weithio. Mae'r ddeddfwriaeth hon yn wahanol: mae'n eiddo i bobl Cymru. Mae diddordeb sylweddol gan unigolion a sefydliadau mewn cyfrannu tystiolaeth, ac rwy'n annog y Pwyllgor i wneud lle i'r lleisiau hynny.

Edrychaf ymlaen at gyfarfod â'r Pwyllgor i ymhelaethu ar y pwyntiau a godwyd yn y cyflwyniad hwn ac i rannu mewnwelediadau pellach o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2025. Rwy'n parhau i fod wedi ymrwymo i gefnogi gwaith y Pwyllgor i sicrhau bod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn parhau i fod yn offeryn pwerus ac ymarferol ar gyfer llunio dyfodol gwell i Gymru.

Os oes angen unrhyw wybodaeth bellach arnoch cyn y sesiwn lafar, mae croeso i chi gysylltu.

Yn gywir,

Derek Walker

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru